ПРОГРАМА

ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ
НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР 2023 – 2028 г.

2023 година

СЪДЪРЖАНИЕ:

1.ВЪВЕДЕНИЕ.....стр.3
2.ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ….....стр.4
3.НОРМАТИВНА БАЗА..... стр.6
4.ПРОФИЛ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР.....стр.16
4.1.Географски характеристики, релеф, климат и води, флора и фауна.....стр.16
4.2. Транспорт стр.19
4.3.Енергийна инфраструктура..... ... стр.20
4.4.Техническа инфраструктура.....стр. 20
4.5.Население и демографска характеристика.....стр.20
4.6.Общинска икономика.....стр.22
4.7.Сграден фонд.....стр.23
5. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ.....стр.27
6. СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ.....стр.29
7.SWOT АНАЛИЗ..... стр.33
8.ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА.....стр.36
9.ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА..... стр.38
10. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....стр.38
11.ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ.....стр.39
12. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ..... стр.40
13. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ.....стр.45
14.ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....стр.46
15. ЗАКЛЮЧЕНИЕ стр.46

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АУЕР – Агенция за устойчиво енергийно развитиеВИ
– възобновяеми източници
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ВИЕ – възобновяеми източници на енергияЕЕ
– Енергийна ефективност
ЕС – Европейски съюз
ЕСБ – Енергийна стратегия на България
ЕСМ – енергоспестяващи мерки
ЗЕЕ – Закон за енергийна ефективност
ЗЕВИ – Закон за енергията от възобновяеми източнициЗУТ
– Закон за устройство на територията
КЕВР – Комисия за енергийно и водно регулиранекВт -
Киловат
МВт - Мегават
л./сек – литра в секунда
МВтч - Мегават час
кВт/год - Киловата годишно
kWh - киловат час
kWh/m² - киловат час на квадратен метърm^3 –
кубичен метър
МВтч/год - Мегават часа годишно
GWh - гигават часа
m/s – метра в секунда
НПДЕЕ – Национален план за действие за енергийна ефективностНСИ –
Национален статистически институт
ООН – Организация на обединените нации
ПЕЕ – Програма за енергийна ефективност
РЗП – разгъната застроена площ
СН Средно напрежение
ТП Трафопост

1.ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно разпоредбите на чл. 12 от Закона за енергийна ефективност /ЗЕЕ/, всяка община следва да изготви планове и програми за енергийна ефективност. При липса на такива планове и програми Общините се лишават от средства от бюджета и търпят парични санкции, съгласно „Административно-наказателни разпоредби“, глава седма от ЗЕЕ. При изпълнение на гореизложеното и във връзка със задължителната паспортизация на сградния фонд в България и новите промени в Закона за енергийна ефективност, е необходимо всеки държавен и общински обект да вземе необходимите енергийни мерки - енергиен одит и последващи от него мерки, като за обектите с над 250 $м^2$ РЗП законовите условия са императивни. Изготвянето на общински програми и изпълнение на проекти за повишаване на енергийната ефективност и за използване на възобновяеми енергийни източници /ВЕИ/ е един от приоритетите на кохезионната политика на Европейския съюз. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за тяхното изпълнение, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства като качеството на въздуха, изменението на климата и управлението на ресурсите, във възможности за развитие на региона ни в по-атрактивно място за инвестиране и работа, повишаването на конкурентните регионални преимущества и износа на регионалниновации в областта на околната среда.

Местните власти трябва да играят водеща роля в разумното използване на енергията. Реализирането на местни стратегии, планове и проекти за устойчиво потребление на енергията трябва да се превърне в неотменно задължение за всички общини в Европа, защото това носи значителни ползи на местните общности. Повишаването на енергийната ефективност е дейност, която е носител едновременно, както на висок екологичен, социален, така и непосредствен икономически интерес. Реализирането на националната политика по енергийнаефективност е възможна само с активното участие на общините. Активното участие се обуславя от факта, че те са основен фактор от чийто действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на територията на общината. Понятието за енергийна ефективност е далеч от старите представи за икономия на енергия. Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез използването на съответните модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди от потребление. Тя е най-лесният и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и същевременно предотвратява замърсяването на околната среда.

Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на държавната политика в областта на икономиката и енергетиката не само на национално ниво, но и на местно. Общините, като консуматори на енергия, имат съществена роля в

развитието на енергийната ефективност чрез изпълнението на заложените в планове, програми и проекти енергоспестяващи мерки за намаляване на енергийната консумация.

Реализацията на общинските програми за енергийна ефективност води до:

- намаляване на зависимостта на общините от доставка на енергия иенергоносители;
- намаляване разходите за енергия и съответно повишаване на жизнениястандарт и качеството на живот;
- повишаване конкурентоспособността на местната икономика;
- откриване на иновативни производства и нови работни места;
- ограничаване на негативното въздействие върху околната среда иклимата.

Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез възпитаване на съответното енергийно поведение у потребителите и използване на модерни технологии за задоволяване на ежедневните енергийни потребности. Тя е най-ефективният начин за спестяване на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове в атмосферния въздух. Енергийната ефективност може да се представи и като измерител за разумното използване на енергията, което представлява функция от повишаване на ефекта от дейностите, свързани с потребление на енергия, при същевременно намаляване наразходите за това без загубата на енергиен комфорт.

Енергийната ефективност, като елемент от политиката по устойчиво развитие, води до:

- намаляване разходите за горива и енергия;
- повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- подобряване на топлинния комфорт;
- намаляване емисиите на парникови газове;

Изготвянето на общински програми за енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика по енергийна ефективност и налага участието на съответните регионални и местни структури. Общинските програми за енергийна ефективност целят да се намали нивото на енергопотребление в обектите - общинска собственост (сгради, инсталации, улично осветление и др.), като по този начин да се даде пример на населението и бизнеса с оглед генерираненикономия на енергия в бита и индустрията. Предвидените в настоящата програма мерки по енергийна ефективност имат за цел политиката по енергийна ефективност да се превърне в приоритет на територията на Община Нови пазар, като по този начин се повишат икономическия растеж и жизнения стандарт на населението на Общината и се подпомогне опазването на околната среда.

Настоящата програма е структурирана съгласно Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на планове/програми за енергийна ефективност.

2.ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Програмата е разработена на основание на чл. 12, ал. 2 и следващи от ЗЕЕ.

Изготвянето на общинските програми за енергийна ефективност е един от приоритетите на националната политика на Република България и кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2030 г. и след това. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за изпълнението на тези програми, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства – осигуряване качество на атмосферния

въздух, намаляване изменението на климата и управление на ресурсите, във възможности за развитие на регионите и превръщането им в по – атрактивно място за инвестиции и създаване на нови работни места. Като продължение на тази политика, Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност, въведена в българското законодателство с новия Закон за енергийната ефективност (обн., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г., в сила от 15.05.2015 г.), предвижда в т. 18 от преамбюлната си част, че държавите – членки следва да насърчават общините и другите публични органи да приемат интегрирани и насочени към устойчиво развитие планове за енергийна ефективност с ясни цели.

Въвеждането на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност в българското законодателство със сега действащия ЗЕЕ на практика постави общините в Република България в ситуация, при която всяка община следва да приеме нова, актуална програма за енергийна ефективност, съответстваща на изискванията на Директивата и на ЗЕЕ за:

- реализацията на дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност в съответствие с
- „Интегрираният план в областта на енергетиката и климата 2021 – 2030 г.“, водещи до икономии на енергияв крайното и в първичното потребление на енергия;
- изпълнение на индивидуални цели за енергийни спестявания, като част от националната задължителна цел за енергийни спестявания на Република България до 2030 г.;
- повишавена на енергийната ефективност на системите за улично и парково осветление.

По силата на чл. 12, ал. 1 – ал. 3 от ЗЕЕ държавната политика в областта на енергийната ефективност се изпълнява от всички държавни и местни органи, като за целта тези органи разработват и приемат програми по енергийна ефективност, съответстващи на целите, заложени в:

1. Националната стратегия по енергийна ефективност на Република България;
2. Националния план за действие по енергийна ефективност;
3. Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия;
4. Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществения и частния национален жилищен и търговски сграден фонд.

Програмите по енергийна ефективност се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони, изготвяни на основание чл. 4, ал. 3от Закона за регионалното развитие, както и въз основа на перспективите за устойчиво икономическо развитие на съответните райони за икономическо планиране.

Предвид факта, че до 2020 година изтече срокът на действие на текущите национални програми, то е редно настоящата програма да се базира върху принципите заложени в директивите на ЕС, отнасящи седо енергийната ефективност в сградния сектор, а именно:

- Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите;
- Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност. Понастоящем, с

водещата роля на МРРБ са разработени:

- „Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България“ с хоризонт 2021 – 2030 г.;
- „Енергийна стратегия на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 година“;
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.;

Към настоящия момент са създадени и серия от документи, базирани на специализирани проучвания, като:

- „Политики и мерки за насърчаване на икономически ефективно основно подобряване на енергийните характеристики на жилищните сгради в Република България“;
- „Преглед и анализ на националния жилищен сграден фонд в Република България“.

На база на тези документи и предвид натрупания опит при изпълнение на първият етап от НПЕЕМЖС, предстои детайлизирането на серия програми за енергийна ефективност, насочени към отделни групи сгради. Очаква се това да бъдат детайлизирано разработени национални програми в областта на ЕЕ и ВИЕ, като се очаква те да бъдат с конкретни, финансово осигурени модели, както за енергоефективно саниране на държавният и общински сграден фонд, така и на жилищните сгради на територията на Република България.

3.НОРМАТИВНА БАЗА

Целите за повишаване на енергийната ефективност са конкретизирани в Енергийната стратегия на Република България.

Основният стремеж е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт с 50 % до 2020 г. спрямо базисната 2005 г. Настоящата програма е изготвена в съответствие с новото европейско законодателство в областта наенергийната ефективност и е съобразена със:

Стратегия „Енергетика 2020” на Европейския съюз (Трети либерализационен пакет в енергетиката „Енергетика и климат“).

През 2007 г. Европейският съвет прие нови енергийни цели до 2020 г., т.нар. „триада 20-20-20" за повишаване на енергийната ефективност в крайното енергийно потребление с 20 %, увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно енергийно потребление с 20% и намаляване, в

резултат на това, на емисиите на парникови газове в атмосферния въздух с 20% спрямо базисната 1990 г. Тези цели са насочени към ефективното използване на ресурсите на Европа, като се направят важни промени в начина, по който в държавите-членки на Европейския съюз се произвежда и консумира енергия и се основават на постигнатото до този момент в областта на енергийната политика.

Директиви на Европейския съюз за енергийна ефективност

Европейското право в областта на енергийната ефективност включва седем директиви и девет регламента, които са транспонирани в българското законодателство в Закона за енергийната ефективност. Две от директивите са тясно свързани с енергийния мениджмънт в общините - Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност.

Директива 2010/31/ЕС на Европейският парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите.

Целта на Директивата е да се подобрят енергийните характеристики на сградите в рамките на държавите - членки на Европейския съюз, като се вземат предвид външните климатични и местни условия, както и изискванията за параметрите на вътрешния въздух при стриктно спазване на съотношението
„разходи- ефективност“.

Директивата въвежда изискване за привеждане на съществуващия сграден фонд в държавите - членки до „сгради с близко до нулево потребление на енергия“. Това означава подобряване на енергийните характеристики на сградите до максимално възможния клас на енергопотребление по скалата на класовете за енергопотребление за съответната сграда, в зависимост от действащите технически правила и норми към датата на въвеждането ѝ в експлоатация, плюс задължителното условие за оползотворяване на енергия от възобновяеми източници за задоволяване на енергийните потребности на обитателите на сградата.

Поради кумулативния си ефект върху качеството на живот на хората (здраве, комфорт, благосъстояние, покупателна способност, самочувствие) енергийната ефективност е определена за траен приоритет в развитието на Европа както до 2020 г., така също и в дългосрочен времеви хоризонт до 2050 г.

Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите съдържа няколко разпоредби за подобряване на енергийната ефективност на новите и на съществуващите сгради. Основните разпоредби на директивата включват изисквания по отношение на:

- общата методологична рамка за изчисляване на цялостните енергийни характеристики на сгради и обособени части от сгради;
- прилагането на минимални изисквания по отношение на енергийните характеристики на нови сгради и нови обособени части от сгради чрез въвеждане, например, на правилото, че от 31 декември 2020 г. всички нови сгради трябва да са с почти нулево потребление на енергия;
- прилагането на минимални изисквания за енергийните характеристики, поспециално за: съществуващи сгради, сградни компоненти, които подлежат на основен ремонт и технически сградни системи, независимо кога са монтирани, подменени или модернизирани;
- енергийно сертифициране на сгради или обособени части от сгради, редовна инспекция на отоплителните и климатичните инсталации в сградите и системи за независим контрол на сертификатите за енергийни характеристики и докладите от инспекциите.

Директива 2012/27/ЕС на Европейският парламент Съвета от 25 октомври 2012 г. относно енергийната ефективност.

Основната цел на тази Директива е да допринесе за постигане на целите на европейския съюз за повишаване на енергийната ефективност в крайното енергийно потребление на държавите-членки до 31 декември 2020 г. с 20 % чрез:

- изготвяне на национална дългосрочна стратегия за саниране на обществения и частен сграден фонд;
- задължително реновиране на 3% годишно от пълната разгъната застроена площ (РЗП) на държавните сгради над 250 кв.м, а за общинските сгради това е пожелателно;
- въвеждане на схеми за задължения за енергийната ефективност, осигуряващи изпълнението на националната цел за енергийни спестявания от страна на т.нар. „задължени лица - търговци с енергия", между които тази цел се разпределя като индивидуални цели за енергийни спестявания, подлежащи на изпълнение чрез:
- сключване на договори за реализация на енергийноефективни услуги при крайните клиенти на енергия;

- внасяне на парични средства от страна на търговците с енергия в специализирани фондове за енергийна ефективност;

- прехвърляне на енергийни спестявания.

- насърчаване използването на т.нар. „ЕСКО модел“, представляващ финансова схема за насърчаване реализацията на енергоспестяващи мерки при крайните клиенти на енергия чрез реализацията на договори с гарантиран резултат;

- въвеждане на система за управление по енергийна ефективност (енергиен мениджмънт), включително енергийни обследвания, като част от прилагането на програмата по енергийна ефективност от публичните органи и органите на местната власт и местното самоуправление.

Пътна карта за енергетиката до 2050 г.

През декември 2011 г. Европейската комисия прие Пътна карта за енергетиката, която има за цел понижаване на въглеродните емисии до 2050 г., като същевременно се подобри конкурентноспособността на икономиката и сигурността на доставките на енергия за Европа. Ключов елемент за изпълнението на тази цел е реализацията на политиката по енергийна ефективност.

Пътната карта за енергетиката до 2050 г. посочва редица елементи, които при всички случаи ще имат положително въздействие и по този начин ще определят ключови резултати като:

- Значителното намаляване на въглеродните емисии в енергийната система е технически и икономически постижимо. Всички сценарии за значително намаляване на въглеродните емисии позволяват постигане на целта по отношение на емисиите и може в дългосрочен план да се окажат по-изгодни от настоящите политики.

- Енергийната ефективност и възобновяемите източници на енергия са от решаващо значение. Независимо от конкретно избрания енергиен микс, запостигането на целевите нива на въглероден диоксид за 2050 г. са необходими по- висока енергийна ефективност и значително повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници. Сценариите показват също така, че електроенергията ще играе по-голяма роля, отколкото сега. Природният газ, нефтът, въглищата и атомната енергия също присъстват във всички сценарии в различни съотношения, като позволяват на държавите-членки да останат гъвкави при избора на енергиен микс, ако бъде бързо изграден вътрешен пазар с добри взаимовръзки.

- Ранните инвестиции пестят разходи. Инвестиционните решения за необходимата до 2030 г. инфраструктура трябва да се вземат сега, тъй като изградената преди 30—40 години инфраструктура трябва да бъде заменена. Незабавните действия могат да спестят по-скъпо струващи промени след двадесет

години. Енергийната еволюция на ЕС така или иначе изисква модернизация и много по-гъвкава инфраструктура, като например трансгранични междусистемни връзки, „интелигентни“ електропреносни мрежи и модерни нисковъглеродни технологии за производство, пренос и съхранение на енергия.

- Овладяване на повишението на цените. Направените сега инвестиции ще проправят пътя за най-добрите цени в бъдеще. До 2030 г. цените на електроенергията със сигурност ще се повишават, но след това могат да паднат благодарение на по-ниските разходи за доставка, политиките за пестене на енергияи подобрените технологии. Разходите ще бъдат компенсирани от големия обем устойчиви инвестиции, които ще навлязат в европейската икономика, от свързаните с тях работни места на местно ниво и от намалената зависимост от внос. Всички сценарии водят до значително намаляване на въглеродните емисии без съществени различия в общите разходи или в сигурността на доставките.

- Необходими са икономии от мащаба. В сравнение с паралелните национални схеми, един европейски подход ще доведе до понижаване на разходите и сигурни доставки. Това включва общ енергиен пазар, чието изграждане трябва да завърши до 2014 г.

Енергийната стратегия на Република България до 2020 г.

Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. отразява визията за развитие на сектор „Енергетика“ при отчитане на европейската визия в тази област, както и на политиките по енергийна ефективност и оползотворяване на енергията от възобновяеми източници.

Стратегия „Европа 2020“

Тя залага на три основни приоритета:

- интелигентен растеж - изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;

- устойчив растеж - насърчаване развитието на екологична и конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;

- приобщаващ растеж - стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване, както и нейните пет основни цели:

1. заетост за 75% от населението на възраст 20-64 години;

2. инвестиции в научно изследователската и развойна дейност в размер 3% от брутния вътрешен продукт на Европейския съюз;

3. постигане на целите „20/20/20“ по отношение на енергетиката и климата;

4. съкращаване на емисиите въглероден диоксид с 20% в сравнение с нивата от 1990 г.;

5. увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия с до 20% и намаляване в резултат на това на консумацията на енергия, произведена по конвенционален способ с 20%.

Закон за енергийната ефективност

Въвеждането в българското законодателство на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност със сега действащия ЗЕЕ поставя редица предизвикателства пред т. нар. „задължени лица - търговци с енергия“, както и пред общините в качеството им на крайни клиенти на енергия.

Съгласно чл. 14 от ЗЕЕ, за подпомагане изпълнението на националната цел за енергийна ефективност се въвежда схема за задължения за енергийни спестявания, която да осигури постигането на обща кумулативна цел за спестена енергия при крайното потребление на енергия до 31 декември 2020 г. Общата кумулативна цел за енергийни спестявания обхваща периода 2014-2020 г. и се определя като натрупване на нови енергийни спестявания от минимум 1,5 на сто годишно от средната годишна стойност на общото количество на продажбите на енергия на крайните клиенти на територията на страната през 2010, 2011 и 2012 г., с изключение на количеството на продажбите на енергия, използвани в транспортния сектор, под код"B_101900" по статистиката на Евростат.

Общата кумулативна цел се разпределя като индивидуални цели за енергийни спестявания между следните задължени лица:

1. крайни снабдители, доставчици от последна инстанция, търговци с издадена лицензия за дейността "търговия с електрическа енергия", които продават електрическа енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;

2. топлопреносни предприятия и доставчици на топлинна енергия, които продават топлинна енергия на крайни клиенти повече от 20 GWh годишно;

3. крайните снабдители и търговци с природен газ, които продават на крайни клиенти повече от 1 млн. кубически метра годишно;

4. търговци с течни горива, които продават на крайни клиенти повече от 6,5 хил. тона течни горива годишно, с изключение на горивата за транспортни цели;

5. търговци с твърди горива, които продават на крайни клиенти повече от 13 хил. тона твърди горива годишно.

При определяне на общата кумулативна цел по ал. 1 могат да се използват следните стойности за изчисление на енергийни спестявания в размер:

1. по 1 на сто годишно за 2014 и 2015 г.;

2. по 1,25 на сто годишно за 2016 и 2017 г.;

3. по 1,50 на сто годишно за 2018, 2019 и 2020 г.

Съгласно чл. 21 от ЗЕЕ, при изпълнение на индивидуалните цели за енергийни спестявания задължените лица по чл, 14, ал. 4 (търговци с енергия)могат да:

1. предлагат енергийноефективни услуги на конкурентни цени, чрез доставчик на енергийноефективни услуги, и/или

2. правят вноски във Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или в други финансови посредници за финансиране на дейности и мерки за енергийна ефективност в размер на инвестициите, необходими за изпълнение на мерки за постигане на индивидуалните им цели, определени съгласно методиката по чл. 7, ал. 1, т. 11, и/или

3. сключват споразумения с доставчици на енергийноефективни услуги или други незадължени страни за прехвърляне на енергийни спестявания, чрез прехвърляне на удостоверения за енергийни спестявания.

Предоставяне на енергийноефективни услуги на конкурентни цени при крайните клиенти:

Съгласно чл. 65 от ЗЕЕ, енергийноефективните услуги имат за цел комбиниране доставката на енергия с енергоефективна технология и/или с действие, което обхваща експлоатацията, поддръжката и управлението, необходими за предоставяне на услугата, водят до проверимо, измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси.

Енергийноефективните услуги се извършват въз основа на писмени договори, сключени с крайни клиенти и включват изпълнението на една или повечедейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност, определени в наредбата по чл. 18, ал. 2 - Наредба № Е-РД-04-3/ 04.05.2016 г. на министъра на енергетиката за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им.

Когато в обхвата на енергийноефективните услуги се включва изпълнението на дейности по обследване за енергийна ефективност на сгради или обследване за енергийна ефективност на промишлени системи, задължените лица:

1. изпълняват сами дейностите, в случай, че отговарят на изискванията за обследване за енергийна ефективност на сгради по чл. 43, ал. 1 или 2 или за обследване за енергийна ефективност на промишлени системи по чл. 59, ал. 1;

2. възлагат изпълнението на дейностите на лица, които отговарят на изискванията за обследване за енергийна ефективност на сгради по чл. 43, ал. 1 или 2, или за обследване за енергийна ефективност на промишлени системи по чл. 59, ал. 1.

Внасяне на парични средства във Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или в други финансови посредници:

Ключов момент от цитираната по-горе разпоредба на чл. 21 от ЗЕЕ е алтернативната възможност за задължените лица - търговци с енергия да внасят парични средства във Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници" или в други финансови посредници. В тази връзка чл. 7, ал. 1, т. 11 от ЗЕЕ предвижда, че министърът на енергетиката утвърждава методика за оценка на размера на вноските от задължените по чл. 14, ал. 4 от ЗЕЕ лица във Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" и в други финансови посредници, необходими за постигане на индивидуалните им цели по предложение на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие. Към настоящия момент няма данни горепосочената методика да е разработена и утвърдена.

Прехвърляне на енергийни спестявания, чрез прехвърляне на удостоверения за енергийни спестявания от задължени лица, които са в преизпълнение на целите си или от незадължени лица:

Съгласно чл.75 от ЗЕЕ, удостоверенията за енергийни спестявания могат да се прехвърлят от:

1. задължено към друго задължено лице по чл. 14, ал. 4, когато първото задължено лице е в преизпълнение на определената му индивидуална цел за енергийни спестявания;

2. незадължено лице към задължено лице по чл. 14, ал. 4. Водещото за удостоверенията за енергийни спестявания е, че те обективират реализирана икономия на енергия в резултат на вложена инвестиция за изпълнението на мерки по енергийна ефективност, тоест основното при прехвърлянето са не самите удостоверения, а икономията на енергия, за която те се отнасят.

Управление потреблението на енергия:

Законът за енергийната ефективност предвижда и още една съществена дейност - управление потреблението на енергия. Съгласно чл. 63, ал. 1 от ЗЕЕ, задължените по чл. 14, ал. 4 лица, собствениците на сгради по чл. 38, ал. 1, по отношение на които може да бъде извършено обследване за енергийна ефективност или сертифициране, собствениците на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление са длъжни да извършват

управление на енергийната ефективност. Списъкът от дейности, посредством които се осъществява управлението на енергийната ефективност се съдържа в чл. 63, ал. 2 от ЗЕЕ и включва:

1. организиране на изпълнението на програмите за енергийна ефективност на държавните и местните органи, както и на други мерки, които водят до изпълнението на индивидуалните цели за енергийни спестявания;

2. поддържане на бази данни за месечното производство/потребление по видове енергии и потребители, включително дати, цени, количество и качество на доставените/продадените енергии и горива;

3. ежегодно изготвяне на анализи на енергийното потребление;

4. оценка на изпълнението на поставените им индивидуални цели за енергийни спестявания.

Закон за енергетиката

Със Закона за енергетиката на кметовете на общини се възлагат следните задължения:

- да изискват от енергийните предприятия на територията на общината прогнози за развитието на потреблението на електрическа и топлинна енергия и природен газ, програми и планове за електроснабдяване, топлоснабдяване и газоснабдяване;

- да осигуряват изграждането, експлоатацията, поддържането и развитието на мрежите и съоръженията за външно осветление на територията на общината за имоти общинска собственост;

- да предвиждат в общите и подробните устройствени планове благоустройствени работи, необходими за изпълнението на инвестиционните програми на енергийните предприятия за развитие на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура.

Закон за устройство на територията

Едно от основните изисквания на Закона за устройство на територията {ЗУТ) е т.нар. „шесто изискване към строежите“ - изискването за енергийна ефективност (вж. чл. 169, ал. 1, т. 6 от ЗУТ), въведено в ЗУТ през 2005 г. С въвеждането на това изискване дейностите, свързани с реализация на инвестиционни намерения в областта на строежите, в това число и дейностите по изпълнение на енергоспестяващи мерки, бяха поставени на съвършено нова основа.

Национални стратегически документи, планове и програми

Протокол от Киото към Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата; Енергийна стратегия на Република България; Първи национален план за

действие по енергийна ефективност 2008 - 2010 г.; Втори национален план за действие по енергийна ефективност 2011 -2013 г.; Национален план за действие по енергийна ефективност 2014 - 2020 г.; Годишен отчет за изпълнението на Национални план за действие по енергийна ефективност 2014 - 2020 г за 2015 г.; Национален план за действие по промените в климата; Стратегия за финансиране изолациите на сгради за постигане на енергийна ефективност и План - програма за нейното изпълнение; Национална програма за развитие „България 2020"; План за интегрирано развитие на Община Нови пазар 2021-2027 г.

Подзаконови нормативни актове в областта на енергийната ефективност

- НАРЕДБА № РД-16-347 ОТ 02.04.2009 г. за условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договор с гарантиран резултат , водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост;

- НАРЕДБА № РД-16-932 ОТ 23.10.2009 г. за условията и реда за извършване на проверка на водогрейни котли и на климатични инсталация по чл.27,ал.1 и чл.28, ал.1 от Закона за енергийната ефективност и за създаване, поддържане и ползване на базата данни за тях;

- НАРЕДБА № Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация.

- НАРЕДБА № Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради;

- НАРЕДБА № Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;

- НАРЕДБА № Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им;

- НАРЕДБА № Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания;

4.ПРОФИЛ НА ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

4.1. Географски характеристики, релеф, климат и води

Община Нови пазар се намира в Североизточна България, разположена е в заливната тераса на р. Крива и е с надморска височина от 100 до 400 м. Отстои на 25 км. от гр. Шумени на 60 км. от гр. Варна. Граничи с общините Вълчи дол, Ветрино, Никола Козлево, Каолиново, Хитрино, Каспичан. Разположена е на 318 000 кв.м. площ. В състава ѝ, освен общинския център Нови пазар, са включени и 15 села – Ст. Михайловски, Памукчи, Сечище, Преселка, Беджене, Тръница, Писарево, Мировци, Жилино, Войвода, Избул, Правенци, Енево, Стан, Зайчино ореше.

Общинският център на територията е град Нови пазар. Той има стратегическо положение, тъй като през територията на общината и в непосредствена близост до нея преминават важни шосейни и жп коридори с национално и международно значение.

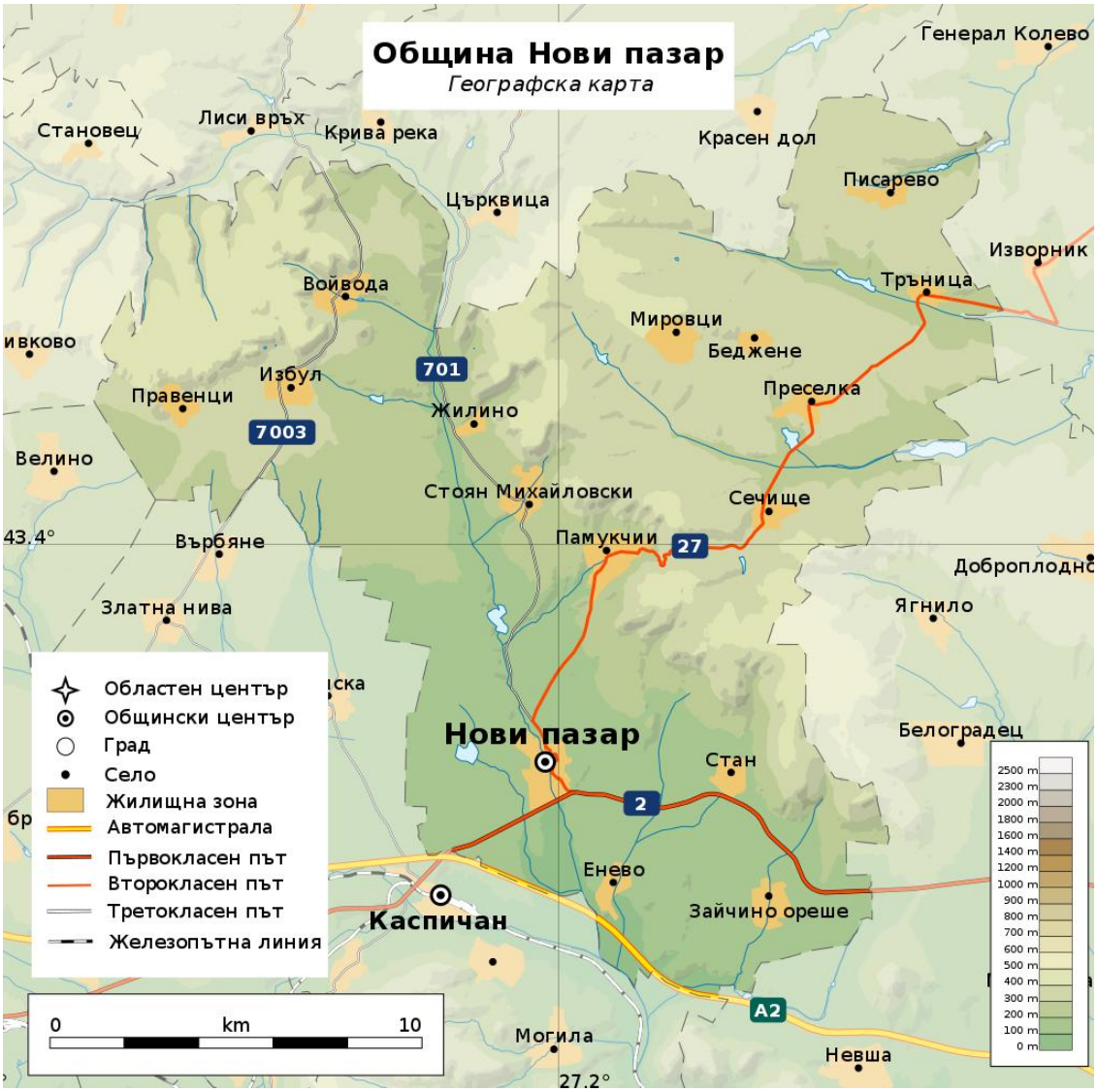

Фигура № 1. Карта с населените места от Община Нови пазар

Релеф

Релефът на общината е равнинен и платовиден, като територията ѝ попада в централните части на Източната Дунавска равнина.

Община Нови пазар заема най-крайните югоизточни части на Лудогорското плато. В източната и североизточна ѝ част се простира платото Стана, по билото на което преминава участък от вододела между Дунавския водосборен басейн и Черноморския водосборен басейн. На 3,3 км североизточно от село Стан, на границата с община Ветрино, се намира най-високата му точка 440,9 м. Северозападно от него, в завоя на Крива река в пределите на общината попада източната, най-висока част на Войводското плато. В него, на 1,4 км североизточно от село Правенци се намира най-високата точка на община Нови пазар – 480,6 м. н. в.

Останалата част на общината има равнинен релеф. Тук се простира източната и югоизточната част на Плисковското поле с надморска височина между 100 и 200 м. В неговата крайна югоизточна част, в устието на Крива река в Провадийска река се намира най-ниската точка на община Нови пазар – 80 м. н. в.

Климат

Климатичната карта на Република България показва, че община Нови пазар се намира в умерено-континенталната подобласт от Европейско-континенталната климатична област и се отнася към Предбалканския климатичен район.

Характерно за този климатичен район е умереното проявление на сезоните. Ветровете имат трайно проявление и са силни. Североизточните и северните ветрове се проявяват по-често. На територията на общината се наблюдават и появата на мъгли през зимата. Преобладават през периода ноември – декември, като средния брой на дни с мъгли е между 25 и 42. Средния годишен валеж е между 400 и 750 мм, а средната влажност на въздуха е 70-75%. Средната годишна температура е 10-12 градуса по Целзий. Снежна покривка се установява през периода ноември – март, като тя се задържа средно до един месец в южните територии на общината, а в северните се задържа до 90 дни е с дебелина от 10 до50 сантиметра и също така бързо се топи.

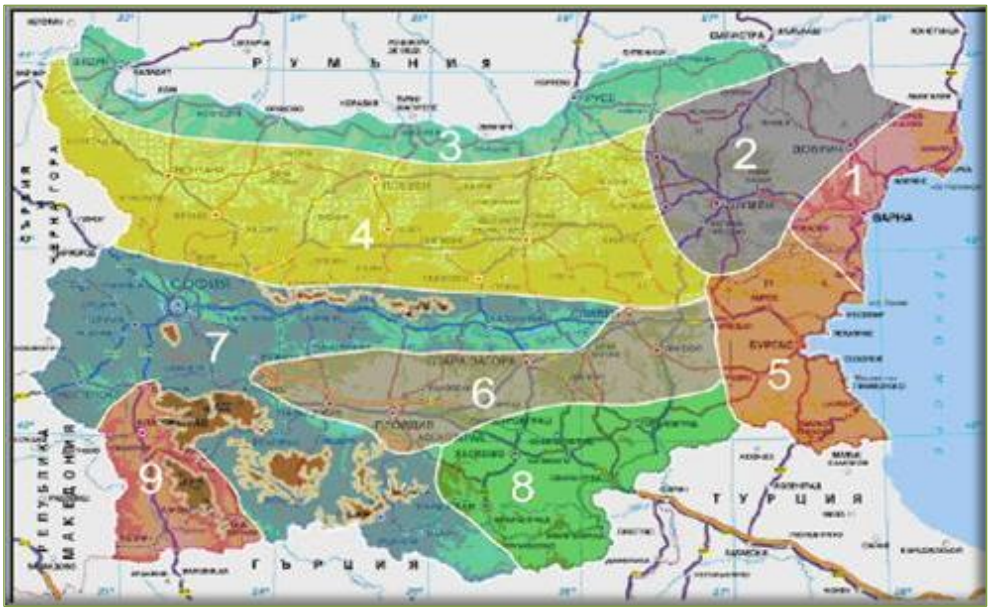

Фигура №2 Климатично райониране на България.

По отношение на климатичните условия територията може да се характеризира така: зимата - студено, лятото - горещо, а през пролетта - хладно. Валежите са умерени и основно се проявяват през периода май-юни и най-слабо февруари. Ветровете са със силно проявление.

Съгласно климатичното райониране на Република България по Наредба № Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите и Наредба № Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите, Община Нови пазар се намира в Климатична зона 2, която се характеризира със следните климатични особености:

- Продължителност на отоплителния сезон е 190 дни; начало: 21 октомври, край: 25 април
- Отоплителни денградуси (DD–2800) при средна температура в сградата 19ºC
- Изчислителна външна температура: -15 ºC
- Средна надморска височина: 230 m

Водни ресурси

Община Нови пазар не разполага със значителни водни ресурси. Основните водоизточници са река Крива и притоците й. Съгласно хидроложката карта на България общината попада в област със слабо изразено континентално климатично влияние върху оттока на реките. Дъждовното подхранване е около 30% спрямо общия обем на оттока. Не съществуват възможности за реализация на проекти за изграждане на ВЕЦ, тай като реката и притоците й не разполагат с нужния воден потенциал. Основно реките се запълват от валежи, като най-значителните водни обеми са през месец март, а най-малките през август. В община Нови пазар има наличие на подземни води, които са ненапорни по характер хидроизточници.

Основна водна артерия на общината е Крива река (ляв приток на Провадийска река), която протича през нея със средното и долното си течение. Тя навлиза в общината при село Църквица,

община Никола Козлево с проломна долина между Войводското плато на запад и платото Стана на изток. При село Жилино излиза от пролома и протича в южна посока през източната част на Плисковското поле, минава през центъра на град Нови пазар и на 2 км южно от село Енево се влива отляво в Провадийска река.

На 2,5 км северозападно от с. Мировци, на 409 м н.в., в платото Стана извира река Карамандере (ляв приток на Суха река, от басейна на Дунав), която протича с първите 12 – 13 км през територията на община Нови пазар.

Флора и фауна

Съгласно растителното деление на България общината попада в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори от Шуменско-Провадийската подобласт в Мизийската горско-растителна област. Типовото месторастение се определя в равнинно-хълмистиядъбов подпояс в района на умерено-континенталния климат. Територията на община Новипазар попада в лесостепната зона. Основни горски видове, срещащи се тук са няколко видадъб, бряст, ясен, клен, липа, топола, акация, люляк, дива черница, дива круша и габър. Посеверните склонове са запазени отделни съобщества от мизийски бук. От храстовиднитесъобщества са разпространени смрадлика, чашкодрян, диво грозде, драка, глог, леска и бъз. Животинския свят, макар и притеснен от разширяването на обработваемите земи, показваразнообразие предимно по отношение на бозайниците и по-малко по отношение наптиците, земноводните и влечугите. Най-разпространени са благородния елен, дивитесвине, но се срещат и типични степни бозайници като степен пор, европейски лалугер,хомяк, заек, таралеж. От малките бозайници най-разпространени са гризачите. Птичеразнообразие се представя от посевна врана, сива яребица, пъдпъдък, а край водните обектисе среща малката и обикновена дропла.

4.2. Транспортна инфраструктура

Транспортната инфраструктура, разположена на територията на община Нови пазар, обслужваща населените места, е добре развита, пътищата обаче са в значителна степен амортизирани и се нуждаят от рехабилитация. За да може да се осигури социално и икономически ефективен обществен автотранспорт, той трябва да се организира в агломерационния ареал на гр. Нови пазар, а това изисква изграждането на пряка пътна връзка с. Памукчи - с. Ст.Михайловски и в близка перспектива с. Ст.Михайловски - "Голямата базилика". Изградена е уличната мрежа в почти всички селища, като степента на изграденост е различна. Въпреки това е нужно някои участъци да се ремонтират и да се поддържат добре. Общинската улична мрежа е в незадоволително състояние и е необходимо влагането на значителен финансов ресурс за обновяване и поддържане. Републиканската пътна мрежа е в добро състояние.

През общината преминават изцяло или частично 4 пътя от Републиканскатапътна мрежа на България с обща дължина 70,99 km:

- АМ „Хемус" - 12,02 км.
- Пътища I клас - 11,77 км.
- Пътища II клас - 25,0 км.

- Пътища III клас - 22,2 км.

Списък на общинските пътища на територията на община Нови пазар:

- SHU 2112 /I-2, Нови пазар- Ветрино /-Зайчино ореше с дължина на участъка 1.460 км;
- SHU 3115 /III-701, Хърсово-Стоян Михайловски/-Войвода/III-7003/ с дължина на учстъка 3.000 км;
- SHU 1082 /III-2007/Плиска-Върбяне-граница общ.(Каспичан- Нови пазар)-Правенци с дължина на участъка 3.650 км;
- SHU 3110 /III-7003, Войвода-Върбяне/Избул-Правенци с дължина на участъка 2.725 км;
- SHU 3116 /SHU1102, Красен дол- Мировци/ Мировци- Беджане -Преселка/II-27/ с дължина на участъка 4.400 км;
- SHU 2113/III-701, Хърсово-Нови пазар/Стоян Михайловски -Преселка /II-27/ с дължина на участъка 10.000 км;
- SHU 1102/III-2073, Векилски-Никола Козлево /Пет могили- Красен дол- Граница общ.(Никола Козлево- Нови пазар)-Мировци-/ SHU2113/ с дължина на участъка 8.760 км;
- SHU 3117 /SHU1102, Красен дол-Мировци/-Писарево- Тръница/II27/ с дължина на участъка 6.160 км;
- SHU 1111 /III-701/Нови пазар- Граница общ.(Нови пазар- Каспичан)-Плиска/III-2007/ с дължина на участъка 5.500 км;
- SHU 3114 /SHU2113, Стоян Михайловски- Преселка/-Беджене с дължина на участъка 2.500 км;
- SHU 3119 /II-27/Нови пазар- м. Станата с дължина на учстъка 7.459 км;
- SHU 3120 /SHU2113, Стоян Михайловски- Преселка/-Памукчи/II-27/ с дължина на участъка 1.350 км;
- SHU 3118 /III-701, Стоян Михайловски- Нови пазар/- кариера Стоян Михайловски с дължина на участъка 1.300 км;

Обща дължина 66.594 км.

4.3. Енергийна инфраструктура

Всички населени места в община Нови пазар са електроснабдени. Електроснабдяването се осъществява от една подстанция 110/20/220 kV с обща дължина на електропреносната мрежа от 193 километра въздушни линии и 19 километра кабелни линии. Периодически се ремонтират някои участъци, защото са силно амортизирани.

Електроснабдяването в община Нови пазар се осъществява от Националната енергийна система, като електропреносната и електроразпределителната мрежа и със - ръженията към нея се стопанисват, подържат и реконструират от Електроразпределение - гр. Шумен, район Варна, подрайон Нови пазар съвместно с "НЕК"ЕАД, Електропреносенрайон – Варна.

4.4. Техническа инфраструктура

Водоснабдяването на град Нови пазар се осъществява от дълбок сондаж и гравитачно "Група Жилино". Водопреносната система е изградена основно от стоманени, чугунени и азбестоциментови тръби. В кметствата в общината водопроводната система също е изградена и водоснабдяването през последните години е подобрено. Проблеми от недостиг на питейна вода възникват по време на сушави периоди в населените места захранванисамо с води от каптажи по гравитачен път, а именно - с. Правенци, с. Избул, с. Войвода, където се налага режим на

водоползването.

4.5. Население и демографска характеристика

Данните от текущата демографска статистика показват, че в община Нови пазар към 2019 г. населението е 15 909 д., което е с 3,5% по-малко от броя на населението през 2015 г. - 16 478 д. Процесът на намаляване на броя на населението е устойчив и ясно проследим в данните и от последните преброявания.

Във всички населени места, включително и в гр. Нови пазар, числеността на населението бележи спад. Процесът на обезлюдяване, характерен и за страната като цяло, засяга община Нови пазар със същите темпове, които са характерни за преобладаващата част от селските общини в страната. Процесите на обезлюдяване на общината продължават и през последните 5 години (2015-2019 г.). Средногодишният прираст като абсолютен брой е -142 души, а като средногодишен темп е -0,9%. **Този темп е по-нисък от средния за област Шумен – (-0,5%) и по-нисък от средния за страната от -0,7% за същия изследван период.**

Община Нови пазар се състои от 16 населени места. С най-голям брой население е общинският център – гр. Нови пазар, който е и втори по големина град по население в областта.

Население на територията на община Нови пазар

Населени места	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	Ръст 19/15 г.
Община Нови пазар	**16 478**	**16 405**	**16 217**	**16 125**	**15 909**	**-3,5%**
с. Беджене	11	9	8	8	8	-27,3%
с. Войвода	416	410	417	409	410	-1,4%
с. Енево	399	377	371	371	363	-9,0%
с. Жилино	158	157	160	153	153	-3,2%
с. Зайчино ореше	183	184	184	175	166	-9,3%
с. Избул	271	284	278	281	280	3,3%
с. Мировци	375	380	375	376	379	1,1%
гр. Нови пазар	11 564	11 520	11 373	11 315	11 086	-4,1%
с. Памукчии	1 121	1 122	1 112	1 101	1 086	-3,1%
с. Писарево	41	38	38	42	44	7,3%
с. Правенци	287	300	300	317	333	16,0%
с. Преселка	199	197	194	196	185	-7,0%
с. Сечище	110	103	100	81	78	-29,1%
с. Стан	424	414	403	400	429	1,2%
с. Стоян Михайловски	822	816	812	813	825	0,4%
с. Тръница	97	94	92	87	84	-13,4%

Източник: Национален статистически институт, 2020 г. www.nsi.bg

По данни на НСИ, към 31.12.2019 г. община Нови пазар заема второ място по брой на населението в област Шумен. Общият брой на средногодишното население в общината за 2019

г. възлиза на 16 017 д. (9,3% от населението в област Шумен, което е 172 309 д. за 2019г.)

По населени места, териториалното разпределение на населението показва, че от общия му брой към 2019 г. в общинския център – **гр. Нови пазар е съсредоточено 70% от населението.** Тази териториална структура показва типична градска община.

4.6.Общинска икономика

Състоянието на икономиката в общината не се различава съществено от неблагоприятните тенденции, настъпили в национален мащаб и характеризиращи голяма част от малките общини и населени места. Най-общо факторите влияещи негативно върху икономическото развитие на района са: общата икономическа криза, загубата на традиционни пазари, свиване на производствата на големи предприятия, липсата на значителни инвестиции, промяната в собствеността, структурните промени в селското стопанство. Поради тази причина въпреки благоприятните показатели за развитие на българската икономика, общинската икономика се характеризира с неблагоприятна динамика. В икономическия профил на общината основно преобладава частния сектор.

Водещ сектор в икономиката на община Нови пазар е селското стопанство. На територията на Общината се отглеждат почти всички видове култури. Преобладаващият вид земеделски структури са натуралните земеделски стопанства, чието производство значително се доближава да европейските изисквания по отношение качество на произведената продукция, норми и стандарти за производство.

Малките и средни предприятия са основата на общинската икономика. Голяма част от бизнеса в Общината се осъществява от микро фирми с персонал до 10 души. Много често собствениците на фирми се самонаемат или наемат членове на семейството. Семейният бизнес е сериозна предпоставка за развитие на икономиката в община Нови пазар.

Таблица № 5 Водещи предприятия в Община Нови пазар

Населено място	Предприятие	Сектор
гр.Нови пазар	„Ново стъкло” АД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Дюра Тайлс” ООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Пътно поддържане” ЕООД	Строителство
гр.Нови пазар	„Билд строй Ко” ООД	Строителство
гр.Нови пазар	„Агрострой” ЕООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Маяк” АД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Румена” ЗК	Земеделие
гр.Нови пазар	„Виван” ЕООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Симента” ЕООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Ника” ЕТ	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Газстрой” ЕТ	Строителство
гр.Нови пазар	„Алмед” ООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Дожен” ЕТ	Преработваща промишленост

гр.Нови пазар	„Трейд фарма”ООД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Мега Бокс” АД	Преработваща промишленост
гр.Нови пазар	„Рьофикс” ЕООД	Преработваща промишленост

*4.7.*Сграден фонд

В община Нови пазар жилищните сгради към 31.12.2018 г. са 5 684 на брой, с полезна площ от 615 510 кв. м. По брой на стаите преобладават двустайни и тристайни жилища.

Основни характеристики на жилищния фонд в община Нови пазар 2018 г.

Жилищни сгради в община Нови пазар 2018 г	Брой
Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата	
Общ брой жилищни сгради	5 684
Панелни	47
Стоманобетонни	52
Тухлени	3 876
Други	1 709
Жилища по вид на собственост	
Общ брой жилища	8 496
Държавни и общински	111
Частни на юридически лица	23
Частни на физически лица	8 362

Източник: Национален статистически институт, 2020 г.

По вида на конструкцията най-голям дял от сградите са тухлени, а по вида на собственост – частни на физически лица.

Основните проблеми, свързани с жилищният фонд в община Нови пазар, които се открояват, са сравнително остарелите фасади, стари дограми, лоша изолация или липса на такава, висока енергопропускливост и др. Голяма част от мерките, които се прилагат от фирми и частни лица, не са свързани с повишаване на енергийната ефективност. Като пречки за това, както и за влошаването на жилищния фонд, са липсата на добра осведоменост на гражданите за намаляване на консумацията за енергия, високите цени за обследване и саниране на сградите, неефективните вътрешносградни отоплителни мрежи, употреба на нискоефективни съоръжения и енергоносители, липса на топлоизолоация, както и ограниченото използване и внедряване на енергоефективни материали.

Като проблеми на домакинствата се открояват отоплението на твърди горива през зимните месеци или на електрическа енергия, високата енергопропускливост на сградите, съчетано с използването на електроуреди с нисък клас на енергопотребление, което води до високо потребление на енергия и аналогично до увеличаване на разходите за потребителите. Най-висок дял в енергийното потребление на битовия сектор има електроенергията като общата тенденция е на намаляване на потреблението. Над 75% жилищен фонд се състои от сгради с ниска енергоефективност, амортизирани, без изолации, с лоша дървена дограма. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на мерки за енергийна ефективност, което води до цялостен неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Над 50% от домакинствата използват стари електрически уреди, а не енергоефективни - причината за това са ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст. Голяма част от хората не са информирани за етикирането на стоките и параметрите им по отношение на икономичност на ел. енергия. Ефективна държавна мярка в тази насока е заложена в Наредбата за изискванията за етикетиране на битови уреди по отношение на консумацията на енергия и други ресурси, но не е достатъчно популяризирана.

Данни за вида на отоплението от домакинствата са налични само от националните

преброявания, като последното такова е от 2011 г. Статистиката показва, че около 66% от населението използват твърдото гориво за отопление, което е и основен проблем за замърсяването на атмосферния въздух.

Извършено е обследване за енергийна ефективност на следните общински сгради:

НЧ"Васил Левски 1895"	531,3	Частна-общинска
Кметство с. Войвода	678,2	Публична-общинска
НЧ "Отец Паисий1928". Избул	1 087,1	Публична-общинска
НЧ"Просвета 1924" с. Стан	533,9	Публична-общинска
НЧ"Развитие 1908" с. Мировци	628,0	Публична-общинска
Художествена галерия гр. Нови пазар	892,0	Частна-общинска
МБАЛ Нови пазар	2785,0	Публична-общинска
ДЦПЛУ Нови пазар	1472,0	Публична-общинска

Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради (НПЕЕМЖС):

Община Нови пазар участва в изпълнението на НПЕЕМЖС, като са изцяло санирани **8** броя многофамилни жилищни сгради в град Нови пазар:

1. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Бачо Киро“ № 2;
2. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Патриарх Евтимий“ № 11;
3. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Плиска“ № 5 и ул. „Цар Петър“ № 16;
4. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Стефан Караджа“ №39 и ул. „Дунав“ № 36;
5. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Стефан Караджа“ № 48;
6. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Цар Освободител“ № 16;
7. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Чавдар Войвода“ № 1;
8. Многофамилна сграда, находяща се на ул. „Чавдар Войвода“ № 2“

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА РЕГИОНИ В РАСТЕЖ 2014-2020Г.

Наименование на проект: **„Подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради в гр.Нови пазар, сграда на ОДМВР – Шумен, РУ Нови пазар”**
Кратко описание: Повишаване на енергийната ефективност на административната сграда на РУ на МВР гр. Нови пазар.

Наименование на проект: **„Подобряване на енергийната ефективност на публични и държавни сгради в гр.Нови пазар”**
Кратко описание: С реализирането на проекта са изпълнени дейности за подобряване на енергийната ефективност на сградата на РСПБЗН - Нови пазар, допринасящи за намаляване на крайното потребление на енергия и косвено – за намаляване на емисиите на парникови газове в малките градове

– опорни центрове на полицентричната система, съгласно НКПР.

Наименование на проект: **„Подобряване на енергийната ефективност в сградата на общинска администрация Нови пазар"**

Кратко описание: Изпълнение на дейности за подобряване на енергийната ефективност на сградата на общинска администрация на град Нови пазар, допринасящи за намаляване на крайното потребление на енергия и косвено – за намаляване на емисиите на парникови газове в малките градове – опорни центрове на полицентричната система, съгласно НКПР.

Наименование на проект: **„Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр.Нови Пазар – II"**

Кратко описание: повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Нови пазар. В проекта са включени 4 жилищни сгради, намиращи се на ул. Плиска № 84, ул. Любен Каравелов № 18 и № 20, ул. Генерал Заимов № 8 и № 10 и ул. Цар Освободител № 17. Мерките за енергийна ефективност в жилищните сгради са изпълнени въз основа на извършено обследване за енергийна ефективност, придружено от валиден сертификат за енергийни характеристики на сградата, и обследване за установяване на техническите характеристики на сградата с изготвен технически паспорт.

Наименование на проект: **„Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр.Нови пазар – I"**

Кратко описание: Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Нови пазар. В проекта са включени 4 жилищни сгради, намиращи се на ул. Цар Освободител I № 1, ул. Оборище № 18, ул. Цар Борис I № 3 и ул. Марица № 51.

Наименование на проект: **„Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр.Нови пазар – III"**

Кратко описание: Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Нови пазар. В проекта са включени 4 жилищни сгради, намиращи се на ул. Васил Левски № 16, ул. Марица № 55, ул. Цар Борис I № 1 и ул. Петър Берон № 32 и № 34.

Наименование на проект: „**Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и обновяване на Обществена сграда, община Нови пазар, гр.Нови пазар, ул. „Оборище" №5"**

Кратко описание: С реализиране на проекта са изпълнени дейности за подобряване на енергийната ефективност на публична сграда с административни и културни функции в град Нови пазар, допринасящи за намаляване на крайното потребление на енергия и косвено – за намаляване на емисиите на парникови. Мерките имат и допълнителен ефект, тъй като осигуряват рентабилна експлоатация на обществената сграда, което позволява устойчиво да продължи управлението и поддръжката и. Изпълнението на заложените в проектното предложение дейности допринасят за:

• Достигане клас на енергопотребление „А" в общинската сграда.

• Намаляване на разходите за енергия.

• По-високо ниво на енергийната ефективност, което пряко да допринесе за намаляване на крайното енергийно потребление и косвено - за намаляване на емисиите на парникови газове в малките градове

• Постигане на индикативните национални цели за пестене на енергия за 2020 г., заложени в Националния план за действие за енергийна ефективност 2014- 2020 г.;

• Осигуряване на по-добро качество на въздуха, условия за живот и работна среда в съответствие с критериите за устойчиво развитие;

• Подобряване на експлоатационните характеристики за удължаване на жизнения цикъл на сградата;

• Запазване на традиционните функции на малките градове - опорни центрове, свързани с предлагане на обществени услуги, не само за местното население, но също и за населението на околните периферни райони. Предвидените по проекта енергоспестяващи мерки и задължителните мерки от обследването на техническите характеристики ще се изпълняват въз основа на направените обследвания за съответната сграда.

Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградата на СУ „Хан Исперих“ и ПГХТД „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Нови пазар

Реконструкция на отоплителна инсталация, включваща подмяна на отоплителни тела и тръбна разводка в сградата на СУ „Хан Исперих“ и ПГХТД „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Нови пазар

Основни проблеми, свързани с жилищният фонд в община Нови пазар, които се открояват, са сравнително остарелите фасади, стари дограми, лоша изолация или липса на такава, висока енергопропускливост и др. Голяма част от мерките, които се прилагат от фирми и частни лица, не са свързани с повишаване на енергийната ефективност. Като пречки за това, както и за влошаването н ажилищния фонд, са липсата на добра осведоменост на гражданите за намаляване на консумацията за енергия, високите цени за обследване и саниране на сградите, неефективните вътрешносградни отоплителни мрежи, употреба на нискоефективни съоръжения и енергоносители, липса на топлоизолоация, както и ограниченотоизползване и внедряване на енергоефективни материали.

Като проблеми на домакинствата се открояват отоплението на твърди горива през зимните месеци или на електрическа енергия, високата енергопропускливост на сградите, съчетано с използването на електроуреди с нисък клас на енергопотребление, което води до високо потребление на енергия и аналогично доувеличаване на разходите за потребителите.

За да се направи подбор на приоритетните целеви групи е необходимо да се определи влиянието, което Общината може да окаже конкретно на всяка група.

Средства за въздействие върху подбор на приоритетни целеви групи за определяне влиянието на Община Нови пазар:

- ***Консултации:*** разясняване на необходимостта и ползите от извършване на енергийно обследване; установяване наличието на потенциал за спестяване на енергии; набелязване на конкретни мерки за енергоспестяване; търсене на консултанти, фирми и институции специализирани в областта на енергийните обследвания
- ***Реализация на дейности:*** вземане на решение за разработване на конкретни обекти; организиране на обществено представяне и популяризиране на изпълнени проекти с успешно реализирани мерки по енергийна ефективност; популяризиране на опита на други общини в сферата на енергоспестяването и търсене на възможности за прилагането му в общината.
- ***Възможности за финансиране:*** кандидатстване в международни енергийно-ефективни проекти и фондове; ползване на инвестиционни кредити на банкови институции; собствени средства на общината; други.
- ***Общински мероприятия:*** контрол на начина на стопанисване и поддръжка на сградите комфорта в тях; при извършване на обществени поръчки да се определя критерий за оценка ЕЕ и опазване на околната среда; енергоефективните мероприятия да се изпълняват с приоритет.

Конкретно в отделните целеви групи възможността за влияние е следната:

Административни сгради

Върху тях Общината може да окаже най-голямо влияние, тъй като е изцяло в правомощията й – зависят пряко от нея. Могат да направят консултации за провеждане на конкретни мерки и мероприятия за ефективно използване на енергийните ресурси.

Училища

Общината оказва средно влияние, тъй като не са пряко зависими от общината. Те са вторични разпоредители с бюджетни средства. Могат да се приложат:

- Подмяна на осветителните тела с по-ефективни
- Преустройство и ремонт на отоплителните системи
- Смяна на дограмата с PVC и стъклопакет
- Топлинна изолация на външни стени
- Монтаж на соларни инсталации
- Изграждане на фотоволотаични електроцентрали за производство на електрическа енергия.
- Др. мерки за прилагане на възобновяемите енергийни източници.

Детски градини

Върху тях Общината може да окаже голямо влияние. Могат да се предприемат мерки в смяна на дограмата, топлоизолация на ограждащи елементи, смяна на осветителните тела и монтаж на соларни инсталации за снабдяване с топла вода, изграждане на фотоволотаични електроцентрали за производство на електрическа енергия и др. мерки за прилагане на възобновяемите енергийни източници.

Читалища, заведения за социални грижи и домашен патронаж

Голямо е влиянието, което може да се окаже върху тази целева група, но енергопотреблението е сведено до минимум, комфорта е занижен, няма свободни финансови ресурси.

Общият извод, който може да се направи е, че има потенциал за прилагане на мерки за енергийна ефективност в община Нови пазар.

5.ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Политиката за Енергийна ефективност е свързана с намаляване на използваната енергия при нейното производство, при производството на продукти и предоставяне на услуги, при нейното консумиране, без да се влошават условията и стандарта на живот на хората и без да се нарушава опазването на околната среда.

Политиката за ЕЕ в общините главно се насочва към консумацията на енергия за обслужването на общинските сгради (административни сгради, сгради на образованието, културни обекти, улично осветление и други енергоконсумиращи услуги), също и към производството на ефективна енергия. Политиката за ЕЕ е свързана с възможностите за подобрение на горивните процеси, промяната на горивната база и намаляване на загубите в системата за пренос и разпределение, в подобряване състоянието на отоплителните и климатичните инсталации в сградния фонд. За постигне на енергийна ефективност при

консумацията на енергия трябва да се правят енергийни обследвания на обектите и да се установяват рентабилни мерки за реализиране на икономии и подобряване комфорта на обитаване в сградите.

Политиката по енергийна ефективност в община Нови пазар е насочена към постигане на определени цели и приоритети, заложени в развитието на общината като цяло. Общинската програма за енергийна ефективност до 2025 г. е подчинена на националната дългосрочна програма по енергийна ефективност, която конкретизира тезите на Управленската програма на Правителството и Енергийната стратегия на България, като формулира инициативите и мерките за повишаване на енергийната ефективност.

Прилагането на успешна политика по енергийна ефективност води до повишаване качеството на енергийните услуги при приемлива цена за обществото и възможност за намаляване на енергопотреблението чрез внедряване на конкретни мерки за икономия на енергията. Тенденцията за третиране на енергията като елемент на местната политика и планиране от страна на местните власти е условие за рационалното използване на енергията на местно ниво. Със засилване на процеса на децентрализация на българските общини и в резултат от приватизацията в енергетиката общините придобиха нови функции, насочени към намаляване на консумацията на енергия и понижаването на разходите за енергийни нужди, намаляване до минимум на вредните въздействия върху околната среда и промяна в поведението на крайните потребители в бита, услугите и местната промишленост.

Общините разполагат с широки правомощия за организация и координация на дейностите, свързани с рационалното използване на местните възобновяеми източници. Децентрализираното производство на енергия от възобновяеми източници или използването на слънчевата, вятърната енергия и биомасата съобразно местния потенциал и нужди е сектор с големи перспективи за устойчивото развитие на всяка община.

Община Нови пазар провежда политика насочена към оптимизиране на енергийните си разходи. Реализираното намаляване на енергопотребление на територията на общината е принос за постигане на националната индикативна цел за енергийни спестявания. Основните насоки на местната политика по енергийнаефективност са:

- Намаляване топлинните загуби в сградите чрез подобряване на енергийнитеим характеристики;
- Използване на енергийните ресурси за отопление и охлаждане чрез високоефективни системи;
- Поддържане на стабилни параметри на микросредата в обитаванитепомещения;
- Създаване условия за насърчаване използването на възобновяеми източниина енергия /ВИЕ/;
- Намаляване емисиите на вредните газове;
- Модернизиране и автоматизиране на осветлението на общинските обекти чрез използването на високоефективни източници на светлина и системи за контрол; Реконструкция на уличното осветление;
- Насърчаване на добрите практики при договарирането за енергоспестяване. Приоритетни направления за проекти и мерки за енергийна ефективност:
- Изграждане на информационна система за състояниетоенергийната ефективност в общината;

- Създаване на база данни за информация по мерки за ЕЕ с препоръчителен характер, отнасящи се за община Нови пазар;

- Насърчаване разработването и осъществяването на проекти за намаляване потреблението на енергия в производството на стоки и услугите;

- Подобряване енергийните характеристики на обществените и жилищни сгради и намаляване на топлинните загуби чрез саниране (пълно или частично);

- Ефективно използване на енергийните ресурси за отопление чрез отоплителни системи с висока ефективност, включващи и възможности за регулиране на потреблението и поддържане на стабилни нормативни параметри на микросредата в отопляваните обекти;

- Продължаване процеса на обследване на сгради с РЗП над 250 кв. м. и промишлени системи с общо годишно потребление над 3 000 MWh.

- Модернизиране на осветлението в общинските обекти без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението /чрез използване на компактни луминесцентни лампи, автоматични системи за контрол, управление, ниво на осветеност/;

- Подобряване на енергийната ефективност при уличното осветление;

- Обучение на специалисти от общинската администрация, работещи в сферата на енергийната ефективност по енергиен мениджмънт;

- Популяризиране и насърчаване на добрите практики в сферата на договарянето за енергоспестяване в общинския сектор;

- Намаляване емисиите на парниковите газове. Икономията в потреблението на енергия, в резултат от въведени мерки за повишаване на енергийната ефективност, не се отразява пряко върху равнището на емисиите на парникови газове, но същевременно повишаването на енергийната ефективност води до ограничаване необходимостта от производство на допълнителна енергия, а с това се ограничава вредното въздействие върху околната среда;

- Изграждане на постоянно действащ център за информация по енергийна ефективност и информационни кампании;

- Разширяване доброто взаимодействие между общината и областните и национални структури и организации.

- Общината е в състояние да упражнява контрол върху редица дейности, водещи до повишаване на енергийната ефективност, да взема стратегически решения, свързани с това и в границите на своите компетенции да налага на инвеститорите изпълнения на мерки с подобен характер. Основни инструменти за това могат дабъдат:

- Одобряване на устройствени планове;

- Използване на екологично съобразени технологии;

- насърчаване на частната инициатива, свързана с реализиране на енергоефективни мероприятия.

Тук действията могат да бъдат насочени в две посоки:

- Общината да оказва влияние върху крайните клиенти на енергия - промишлени предприятия, търговски обекти, домакинства, чрез провеждане на информационни кампании и предоставяне на стимули за намаляване потреблението на енергия;

- Изпълнение на съвместни дейности със задължените лица - търговци с енергия.

6.СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

На територията на община Нови пазар е изградена една от системните подстанции от преносната електроенергийна система на страната – п/ст „Мадара“ 220/110 kV, която е основният източник на електроенергия за област Шумен. Наличието на системната подстанция „Мадара“ на територията на общината е предпоставка за по-голяма сигурност и качество на снабдяването с електроенергия. Прякото електроснабдяване се осъществява посредством районна подстанция Нови пазар с напрежение 110/20 kV, 2 броя трансформатори 1x31,5 + 1x25, разположена е в град Нови пазар. Електроразпределителната мрежа СН, захранваща населените места, е с обща дължина 244 км. и 112 трансформаторни постове. Общо инсталираната мощност в ТП е 49 893 kVA. Всички населени места са електроснабдени.

Основните проблеми, свързани с електроснабдяването на общината, са: възрастовата структура на някои от основните мрежи и съоръжения, които се нуждаят от подмяна и ремонти и аварийните ситуации при неблагоприятни климатични условия.

През територията на община Нови пазар преминава северният клон на националната газопреносна система. Общината попада в обособения регион „Добруджа“, за който „Овергаз“ АД има издадени лицензии за разпределение и снабдяване с природен газ. „Газоснабдяване Нови пазар“ АД, дъщерно дружество на „Овергаз Инк“ АД, газифицира почти всички индустриални потребители в община Нови пазар. Традиционната за района стъкларска промишленост оцелява, благодарение на природния газ. Най-големият консуматор в Нови пазар е фирмата „Ново стъкло” ЕАД, с месечно потребление от 750 000 кубически метра. Веднага след това в класацията на потребителите-гиганти са „Мера глас“ ООД и „Лебед глас” ЕООД. Всички училища, детски градини и ясли на територията на Нови пазар са газифицирани. Метан се подава и на домакинства в гр. Нови пазар.

Развитието на газопроводната мрежа и осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността в целия район.

Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност

По данни на АУЕР в Регистъра за ВЕИ[1] на територията на общината няма изградени ВЕИ.

Телекомуникационна инфраструктура

Телекомуникационната инфраструктура е най-динамично променящата се през последните години. В област Шумен за 2018 г. достъпът на домакинствата до интернет е 70,5%, а лицата, регулярно използващи интернет са 62,7%.

Община Нови пазар попада в бяла зона за Широколентов достъп до Интернет чрез публикувани данни в „Социално-икономически анализ на районите в Република България, Втори етап. Част 1. Приложения“. Наблюдават се сериозни териториални дисбаланси в широколентовия достъп до интернет. В СИР, където от общ брой (35), една трета (12 броя) попадат в бяла зона и половината от тях са в област Шумен, която се оказва с най-висок брой проблематични общини в страната.

Градска среда (улично осветление, зелени площи, дребномащабна инфраструктура)

Улично осветление

Уличното осветление е едно от значимите по обем разходни пера в бюджета на общината. Качественото улично осветление е едно от условията за създаване на добри условия за живот в населените места и предпоставка за опазване живота и здравето на жителите им и личното и обществено имуществото. От друга страна използването на ниско ефективни системи за осветление, неправилното разпределение на осветителните тела или преоразмеряването при проектиране водят до излишен разход на енергия и излишно натоварване на общинския бюджет. Добра алтернатива са LED

[1] *Източник: Информационен портал - публичен регистър на инсталациите за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), достъпен на: https://www.veiregistar.bg/*

осветителните тела с фотосоларни панели и акумулатори, с които се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения е необходимо да се търсят програми с грантово финансиране или ЕСКО договори.

Цели и задачи на енергийно ефективната реконструкция на уличното осветление:

1. Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление в Общините и намаляване на консумацията на електрическа енергия.

2. Подобряване на нивото на уличното осветление в съответствие с европейските стандарти и норми.

3. Намаляване на преките разходи на Общините за улично осветление при осигурено високо качество на осветлението.

4. Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства повишаване сигурността на движение на пешеходците нощно време и създаване на комфортна нощна атмосфера.

Възможности за подобряване на ЕЕ в уличното осветление

ЕС постави нови изисквания за енергийна ефективност, на които е необходимо да отговарят лампите, произведени за пазара на ЕС, считано от 1 септември 2009 г. Традиционните крушки с нажежаема жичка и по-малко ефективните халогенни крушки бяха постепенно премахнати от пазара в края на 2012 г. Мярката прави разграничение между „безцветни“ (прозрачни) и непрозрачни лампи. Непрозрачните ще трябва да достигнат до клас „А“ според енергийния етикет на ЕС за лампи, което означава икономия на енергия от 75% или повече, в сравнение с традиционните крушки с нажежаема жичка. Такова високо ниво на ефективност може да се постигне само от компактните луминесцентни и светодиодните лампи. Въведени бяха нови изисквания относно функционалностите на лампите (време за стартиране, живот и др.), така че на пазара се допускат само качествени лампи. Задължително изискване е поместването на допълнителна информация относно продукта върху опаковката, за да се помогне на потребителите да направят правилния избор съобразно предназначението.

Таблица №13 Подробен план на ЕС за поетапно премахване на неефективните електрически крушки

2010	•Постепенно премахване на линейните луминесцентни лампи („халофосфат“) •Етикетиране на баластите за луминесцентни лампи • Минимални изисквания за ефективност на баластите
2011	• Задължителна информация за продукта за осветителни тела
2012	Постепенно премахване на: • Луминесцентните лампи от тип „T12" (38 mm) • Посочване на ефективността на баласт за газоразрядни лампи с висок интензитет • Минимални изисквания за коефициентите на запазване на светлинния потокна лампата (LLMF) и коефициентите на дълготрайност на лампата (LSF)
2017	Постепенно премахване на: • Живачните лампи с високо налягане • Натриевите щепселни лампи с високо налягане
2020	• По-високи изисквания за метал-халогенните лампи • Постепенно премахване на магнитните баласти, само електронни баласти

Източник: Насоки „Енергийно ефективно осветление“, разработени в рамките на проект „Buy Smart+ – Зелени поръчки в Европа“ на ЕС, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“

В идеалния случай лампите, осветителните тела и системите за регулиране се разглеждат като цялостна система за осветление, в която всички компоненти трябва да работят заедно без проблеми. Сравненията, базирани само на мощността, не са разумни и могат да бъдат подвеждащи. Работните характеристики на лампата се измерват в лумени, което позволява преки сравнения на количеството светлина. Колкото по-висока е стойността на лумените на една електрическа крушка, толкова по- голямо количество светлина ще произведе тя. Затова винаги се проверява „стойността за лумените" на лапмата, а ефикасността на лампата можете да определите от съотношението „лумени/ватове“ (колко вата електроенергия са необходими за съответната стойност за лумените).

Таблица №14 Технически характеристики на различни видове лампи за УО

Тип на лампата	**Ефективност на преобразуване (лумени на един ват)**	**Средна продължителност на живота (часове)**	**Индекс на цветопредаване (CRI)**
Крушка с нажежаема жичка	8 - 15	1000	100
Халогенна лампа на ниско напрежение	12 - 25	2500	100
Халогенна лампа с инфрачервено	25 - 35	5000	100
Компактна луминесцентна лампа	50 - 84	6000 - 15000	85
Луминесцентни лампи Т8, конвенцио	47 - 83	8000	>90
Луминесцентни лампи Т8, трилентови,	До 100	19000	
Луминесцентни лампи Т5, електронен	67 - 110	20000 - 30000	80 - 90
Метал-халогенни лампи	84 - 104	10000 - 15000	>80
Натриеви лампи с високо налягане	90 - 150	20000 - 30000	25
Натриеви лампи с ниско налягане	120-200	12000 - 20000	
Светодиоди (LED)	30 - 90 (до 130)	50000 +	>80
Органични светоизлъчващи диоди (OLED)	25	≈1000	>80

Източник: Насоки „Енергийно ефективно осветление“, разработени в рамките на проект „Buy Smart+ – Зелени поръчки в Европа“ на ЕС, финансиран от програмата „Интелигентна енергия за Европа“

Към момента състоянието на енергийното потребление в Община Нови пазар се характеризира с енергоинтензивна структура, морално остарели технологии, оборудване и уреди, както и неблагоприятен енергиен баланс на домакинствата смного високо потребление на електроенергия за отопление.

Могат да се посочат следните пречки при реализацията на целенасочени действия за повишаване на енергийната ефективност:

- Липса на разработени и прилагани ефективни информационни модели за популяризиране на европейското, национално и местно законодателство в областта на енергийната ефективност;

- Липсата на достатъчни финансови средства у инвеститорите за реализация на подобен род действия ограничава внедряването на мерки за енергийна ефективност в домакинствата и частния сектор;

- Липса на стимули за рационално енергопотребление;

- Липса на правила за енергийно ефективно поведение на служителите в общинската структура;

- Недостатъчната осведоменост на потребителите за съществуващи нови технологии и възможности за намаляване на консумацията на енергия.

Разходите за електрическа и топлинна енергия в общината са високи. Предприети са действия от страна на ръководството на общината и администрацията за подобрение на горивните процеси, промяната на горивната база и намаляване на загубите в системата за пренос и разпределение на електрическа и топлинна енергия в сградите и обектите на социалната и административна инфраструктура на общината. Отоплението на населението на територията на общината се извършва на електричество, дърва за огрев,въглища и пелети.

Изводът, който се налага е, че Община Нови пазар трябва да въвежда мерки за повишаване енергийната ефективност на общинския сграден фонд и уличното осветление във всички населени места.

7.SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
1. Благоприятно географско положение; 2. Осигурено електроснабдяване на територията на цялата община; 3. Въведени мерки за енергийна ефективност в общински сгради; 4. Изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура и добре развита селищна система; 5. Добър потенциал за развитие на производството на енергия от възобновяеми енергийни източници; 6.Положително отношение и ангажираност на местните власти, относно прилагането на мерки за енергийна ефективност;	1.Остарял общински сграден фонд; 2.Остарял жилищен сграден фонд; 3. Недостатъчен брой реализирани мерки за енергийна ефективност; 4. Недостатъчна информираност на населението относно възможностите за прилагане на мерки за енергийна ефективност; 5. Масово използване на локални, нискоефективни топлоизточници и уреди;

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
1. Финансова помощ от национални програми, Фондове на ЕС и др.; 2. Развитие на технологиите за подобряване на енергийната им ефективност; 3. Финансиране на реконструиране, реставрация и рехабилитация на общински сгради и жилищни сгради; 4. Пестене на енергия и рационално използване на енергийните ресурси чрез повишаване на информираността сред населението; 5. Контрол на енергопотреблението и събирането на база от данни за енергийния баланс на общината; 6. Прилагане на публично-частни партньорства в областта на енергийната ефективност и ВЕИ.	1.Ограничени финансови възможности на общинска администрация за прилагане на мерки по енергийна ефективност; 2. Липса на собствени финансови ресурси в населението за реализация на мерки за енергийната ефективност; 3.Повишаване на цените на енергийните ресурси; 4. Висока цена на инвестициите за енергийна ефективност; 5. Демографска криза - намаляване и застаряване на населението, нисък процент на икономически активните лица, което води до ниска покупателна способност; 6. Слаба заинтересованост от страна на гражданите за прилагане на мерки за ЕЕ.

8.ЦЕЛ И ОБХВАТ НА

Основната цел за ЕЕ е намаляване на разхода на енергия, без да се накърнява качеството на услугата (при производство, отопление, осветление, транспорт и др.).

Целите на общинската програма за енергийна ефективност са в съответствие с приоритетите за развитие на общината като цяло. Общинската програма отговаря и на националните приоритети за реализация на енергоспестяване и намаляване на вредните емисии в атмосферата. Обхвата на Програмата за енергийна ефективност 2020-2025 г. на Община Нови пазар обхваща общинския сграден фонд, поддържането на уличното и парковото осветление, предоставянето на услуги, познанията на населението относно енергийната ефективност. За реализацията на Програмата са определени цели и дейности, които са заложени за 5-годишен период на действие. Дейностите са свързани с прилагането на мерки, целящи намаляване на консумацията на енергия (енергоспестяващи мерки), както и с такива, целящи подобряване на информираността на потребителите за енергийната ефективност, разумното използване на енергията и възможностите за оползотворяване на възобновяемата енергия.

След направения анализ и оценка на текущото състояние в областта на енергийната ефективност, за реализиране на своята политика в областта на ЕЕ, Общината си е поставила следните стратегическа и специфични цели:

Стратегическа цел

До края на действие на програмата въвеждане на енергоспестяващи мерки за енергийна ефективност и намаляване разходите на енергия.

Специфични цели

Съобразно поставената стратегическа цел и направения анализ на текущото състояние в областта на енергийната ефективност, Община Нови пазар определяследните специфични цели за подобряване на енергийната й ефективност:

Специфична цел 1. Повишаване на енергийната ефективност в обществения сектор.

За повишаване на енергийната ефективност в обществения сектор Общината предвижда реализацията на енергоспестяващи мерки в обекти от общинския сграден фонд – извършване на обследвания за енергийна ефективност на сградите от общинския сграден фонд, саниране, подмяна на дограма, както и дейности по поддържанена енергийната ефективност на уличното и парковотоосветление. Други дейности, които залага общината в ПЕЕ, са въвеждането на система за мониторинг и контрол на енергопотреблението и прилагането на енергиен мениджмънт. Очакваните резултати от прилагането на мерките и дейностите се изразяват в подобряване състоянието на обществените сгради и повишаване на енергоефективността им, намаляване бюджетните разходи в резултат на икономия от енергия, удължаване на експлоатационния срок на публичната инфраструктура, подобряване комфорта на обществените сгради, както и намаляване на въглеродните емисии, отделяни от тях.

Специфична цел 2. Подобряване на енергийната ефективност в жилищния сектор

За постигане на целта ще бъдат проведени информационни кампании за гражданите и бизнеса по отношение на възможностите за внедряване на ВЕИ в частни жилищни сгради и предприятия. Тези кампании от своя страна ще стимулират извършването на енергоспестяващи мерки в жилищни, търговски и производствени сгради. С прилагането на мерките за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сектор ще бъде подобрено състоянието на жилищните сгради и ще бъде повишена енергоефективността им, ще се намалят годишните разходи на домакинствата в резултат на икономия от енергия, ще се удължи експлоатационния срок на обновените сгради и техните инсталации, ще се подобри комфорта на жилищните сгради и ще се намалят въглеродните емисии,отделяни от тях.

Повишаването на осведомеността на гражданите относно възможностите за подобряване на енергийната ефективност ще допринесе за изграждане на култура за прилагане на енергийно ефективни мерки и за създаване на условия за изграждане на публично-частни партньорства.

Специфична цел 3. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на енергийната ефективност

За постигане на целта ще се приложат дейности и мерки, които са свързани с подобряване на административния капацитет на експертите от общинска администрация Нови пазар, ще се организират обучения за усъвършенстване на знанията и уменията в областта на енергийната ефективност на експертите в Общинска администрация – Нови пазар. Предвидено е създаването на информационна система, която да съдържа база данни за енергийното потребление в общината. Ще бъдат проведени и информационни кампании, семинари относно възможностите за подобряване на енергийната ефективност в общината. С повишаването на капацитета на местната власт в областта на енергийната ефективност се очаква да се подобрят планирането, реализацията и мониторинга на местните политики за енергийна ефективност, да се повиши нивото на информираност на общинските служители по отношение на енергийната ефективност и да се изгради култура за прилагане на мерки за енергийна ефективност.

Внедряването на информационна система, съдържаща база данни за енергийното потребление на общината ще допринесе за подробното и актуално събиране на информация за енергийното потребление на общината по месеци и години, за изграждане на база данни за консуматорите на енергия, както и за създаване на възможност за генериране на справки за изразходвана енергия и бюджетни средства за всеки обект.

9.ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Планът за изпълнение към Програмата за енергийна ефективност на Община Нови пазар за периода 2023-2028 г. предвижда изпълнението на мерки и дейности в обществения и жилищния сектор, с цел постигане на съответствие с действащите изисквания на законодателството в областта на енергийната ефективност.

Мярка / Дейност	**Бюджет (очаквани разходи) / лв.**	**Възможни източници на финансиране**	**Планов период**	**Очаквани резултати**
Специфична цел 1. Повишаване на енергийната ефективност в обществения сектор				
1. Повторно обследване за енергийна ефективност с оценка наспестяванията с цел издаване на удостоверения на обекти от общинския сграден фонд.	20 000	Общински бюджет; Фондове на ЕС.	2024 - 2028 г.	Извършени повторни обследвания за ЕЕ.
2.Извършване на обследвания за енергийна ефективност на обекти отобщинския сграден фонд.	20 000	Общински бюджет; Фондове на ЕС.	2024 - 2028 г.	Извършени обследвания за ЕЕ.
3.Поетапно саниране на определения от обследванетообщински сграден фонд.	200 000	Общински бюджет; Фондове на ЕС.	2024 - 2028 г..	Санирани общинскисгради.
4.Мониторинг и контрол на енергопотреблението в общинскиясграден фонд и уличното осветление.	5 000	Общински бюджет;	2024 - 2028 г.	Въведена система за мониторинг и контрол на енергопотреблението.
6.Доставка на енергоспестяващо оборудване в сградите, общинскасобственост	10 000	Общински бюджет	2024 - 2028 г.	Закупено енергоспестяващо оборудване

7.Въвеждане на ефективни системиза поддържане и експлоатация на уличното осветление в населените места в общината	100 000	Общински бюджет; Фондове на ЕС.	2024 - 2028 г.	Въведена система за поддържане и експлоатация на уличното осветлени е

Мярка / Дейност	**Бюджет (очаквани разходи) / лв.**	**Възможни източници на финансиране**	**Планов период**	**Очаквани резултати**
8.Обследване за енергийна ефективност на системите за външно изкуствено осветление	50 000	Общински бюджет; Фондове наЕС.	2024 - 2028 г.	Извършено обследване за ЕЕ.
Специфична цел 2. Подобряване на енергийната ефективност в жилищния сектор				
1.Провеждане на информационни кампании за гражданите и бизнеса за възможностите за внедряване на мерки за енергийна ефективност	1 000	Общинск и бюджет	2024 - 2028 г.	Проведени информационн икампании
Специфична цел 3. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на енергийната ефективност				
1. Обучение на специалисти отОбщинска администрация, работещи в сферата на енергийнатаефективност	1 000	Общинск и бюджет;	2024 - 2028 г.	Проведени обучения
2.Наблюдение и оценка наПрограмата за ЕЕ	-	-	2024 - 2028 г..	Изготвени отчети за изпълнение на програмата
3.Създаване на информационнасистема с база данни за енергийното потребление вобщината	2 000	Общинск и бюджет;	2024 - 2028 г..	Създадена информационна система за енергийното потребление

4.Създаване на партньорства с местни и регионални структури гражданското общество и бизнесаза провеждане на съвместни инициативи за популяризиранемерките за ЕЕ	-	-	2024 - 2028 г..	Създадени партньорства

Изпълнението на мерките за енергийна ефективност може да се обвърже с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на слънчеви колектори и заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ или други енергоефективни източници.

10. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

При изпълнението на мерките за енергийна ефективност, включени в настоящата Програма на Община Нови пазар ще се постигнат следните ефекти:

- Икономически – икономии в бюджета и възможност за пренасочването на тези средства за други дейности.
- Екологичен – прилагането на енергоефективни мерки води пряко и косвено до положителни ефекти по отношение на околната среда, включително ограничаване на вредните емисии в атмосферата.
- Повишаване качеството на общинските услуги – с реализацията на мерките за енергийната ефективност ще се подобрят общинските услуги, предимно чрез подобряване комфорта, качеството на отоплението в детските градини, училищата и други обществени сгради и институции.
- Обществена подкрепа и одобрение на политиката на Общината за енергийна ефективност.

Най-общо резултатите, които ще се постигнат с реализирането на настоящата Програма могат да бъдат обобщени така:

- икономия на топлинна енергия;
- икономия на електрическа енергия;
- икономия на горива;
- намалени емисии парникови газове;
- икономия на финансови средства.

За някои от мерките е възможно да се получи сравнително дълъг срок на откупуване, но в тези случаи трябва да се има предвид тяхната екологичната значимост. Освен това, е важно да се подчертае, че ефектът от реализирането надеждностите и мерките се изчислява на база на действащите в момента цени на топлинната и електрическата енергия и на горивата.

Тези цени ще продължават да се повишават, вследствие на непрекъснато растящите цени на горивата на международните пазари, поради което срокът на откупуване може да се окаже по-малък, в сравнение с направените изчисления.

В дългосрочен план изпълнението на общинската Програма за ЕЕ ще доведе до:

- опазване на околната среда;
- забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийни ресурси;
- подобряване на условията и стандарта на живот на хората в Община Нови пазар;
- диверсифициране на енергийните доставки и намаляване на зависимостта на крайните клиенти от цените на горива и енергии;
- създаване на нови пазарни възможности за търговци (производители, фирми за услуги и т.н.) и разкриване на нови работни места;
- създаване на конкуренция между основните енергийни доставчици и по- голяма сигурност на доставките;
- подпомагане постигането на устойчиво развитие и подобряване на показателите на околната среда, свързано с изпълнение на поетите задължения от Р. България по:

- Протокола от Киото към Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, ратифициран от Народното събрание със закон от 16.03.1995 г.

- Протокола от Киото, ратифициран през 2002 година, съгласно който страната ни има задължение да намали емисиите на парникови газове през периода 2008-2012 г. с 8 % от общото количество емисии спрямо базисната 1988 година.

11. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Предвид специфичния характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти е препоръчително Програмата за енергийна ефективност да се изпълни на няколко етапа:

Инвестиционно намерение

Това включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целесъобразно осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението й и др. Тези проучвания следва да изяснят и положението по редица маркетингови, технологически и други въпроси.

Предварително проучване

Необходимо е да се направи предварително (т.нар. предпроектно) проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление - състояние на съоръженията, конструкциите, енергийните системи, изследване на енергийните разходи за последните години и др.

Инвестиционен проект

Разработване на инвестиционен проект е необходимо в някои случаи поради спецификата и обема на предвидените дейности – например Подмяна на отоплителната инсталация, Подмяна на котел на твърдо гориво с котел на природен газ, Газифициране на детска градина и др.

Подготовка и изпълнение на строителството

Това включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително – монтажни дейности за постигане на поставената цел.

Мониторинг

За установяване намалението на енергийното потребление след реализацията на съответните дейности и мерки, следва да се извършва ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжката на инсталациите и др.

12. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Съгласно чл.12, ал.4 от ЗЕЕ средствата за изпълнение на Програмите за енергийна ефективност следва да бъдат предвидени в бюджетите на съответните ведомства. Освен тях за изпълнението на дейностите и мерките от ПЕЕ може да се търси финансиране от следните подходящи източници:

- кредитна линия за енергийна ефективност
- оперативни програми
- заеми от търговски банки
- ESCO услуги
- безвъзмездни помощи предоставяни от екологични фондове, в частност от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда и Националния доверителен екофонд, в т.ч. и безлихвени заеми
- финансов лизинг на оборудване, предоставен обикновено от доставчик, изпълняващ проекта "под ключ"
- заеми от международни банки, напр. Европейска инвестиционна банка и др.

Финансирането на дейностите от Общинската програма за енергийна ефективност на Община Нови пазар за периода 2023 – 2028 г. може да бъде осигурено по различни начини. Най-общо подходите за финансиране са два:

Подход „отгоре – надолу" – анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, прогнозиране на бюджета и използване на специализирани източници.

Подход „отдолу – нагоре" – основава се на комплексни оценки на възможностите на общината да осигури индивидуален праг на финансовите си средства или публично- частни партньорства (ПЧП).

За правилното прилагане на финансовите механизми и за да може Общината най-ефективно да се възползва от тях, е необходимо: задълбочено проучване на условията за финансиране; правилно ориентиране на целите на конкретен проект към целите на определена програма или фонд; точна оценка на възможностите за съфинансиране и партньорство; достижими, изпълними и измерими екологични и

икономически ползи от проекта; ресурсно обезпечаване и ефективен контрол над дейностите и разходване на средствата.

Цялостно или частично финансиране на инвестициите в енергийна ефективност може да бъде осигурено чрез национални, европейски и международни програми и фондове. По-важните източници на средства, които могат да осигурят възможности за финансиране на проекти за енергийна ефективност са:

- **Общински бюджет** – предвиждане на собствени средства за изпълнението на мерките по Програмата за енергийна ефективност

- **Републикански бюджет** – под формата на субсидии, компенсации или Национални програми, подобни на Националната програма за ЕЕ на многофамилни жилищни сгради.

- **Европейските програми и фондове**, които предлагат възможности за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници.

- **Частни инвестиции** - Стопанските субекти могат да реализират проекти по енергийна ефективност и възобновяеми източници и чрез собствени средства.

- **Публично-частно партньорство** (ПЧП)

Отчитайки Европейското законодателство, практика и счетоводно третиране, ПЧП е дългосрочно договорно отношение между лица от частния и публичния сектор за финансиране, построяване, реконструкция, управление или поддръжка на инфраструктура с оглед постигане на по-добро ниво на услугите, където частният партньор поема строителния риск и поне един от двата риска - за наличност на предоставяната услуга или за нейното търсене. ПЧП плащанията, свързани с ползването на предоставяната от частния партньор публична услуга, са обвързани с постигане на определени критерии за количество и качество на услугата. Общинската администрация (като потребител на услуги) има право да редуцира своите плащания, както би го направил всеки „обикновен клиент" при непредоставяне на необходимото количество и качество на услугата.

- **ЕСКО услуги**

ЕСКО компаниите са бизнес модел, който се развива в България от няколко години. ЕСКО компаниите се специализират в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е свързана с разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението. Този тип компании влагат собствени средства за покриване на всички разходи за реализиране на даден проект и получават своето възнаграждение от достигнатата икономия в периода, определен като срок на откупуване. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, регламентиран с чл. 38 от Закона за енергийната ефективност. Намаляване разходите за горива, енергия и други консумативи и повишаването на комфорта в сградите държавна или общинска собственост, могат да са предмет на договори за

управление и експлоатация и/или проектиране, доставка, монтаж. Могат да бъдатреализиране някои от следните схеми:

- ***Договор с гарантиран резултат***

При този вид договори фирмата за енергийни услуги гарантира минимално ниво на икономии. Приложното поле за използването на този инструмент са взаимоотношенията с фирми за енергоефективни услуги, по които възложители са учреждения и институции на бюджетна или общинска издръжка (болници, училища, детски заведения, санаториуми, пансиони за стари хора, домове за инвалиди, театри, кина, музеи, читалища, библиотеки, хотели, почивни домове, административни сградии т.н.). Фирмите за енергоефективни услуги с гарантиран резултат (известни като ESCO) осигуряват със собствени средства ESCO-услуги и инвестиции (проучване, внедряване, експлоатация и поддръжка) при гарантирано ниво на енергийните спестявания, възвръщащи инвестицията заедно с известна печалба.

Съгласието за извършване на тези услуги се обективира в договор между ESCO-фирмата и съответния клиент. Изпълнението на мерките води до намаляване на енергийните разходи и намаляване на разходите по поддръжката и експлоатацията на сградите. Разходите на инвестицията се изплаща на фирмата от постигнатите икономии, като постигнатата печалба се разпределя между договарящите страни.

- ***Зелени инвестиции - механизъм на Протокола от Киото***

Съгласно Закона за енергетиката (ЗЕ), се създава вътрешна българска система за издаване и търговия със зелени сертификати. За всяко месечно произведено количество електричество от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), производителят му получава зелен сертификат, който е без налична ценна книга и се издава и регистрира от ДКЕВР. Съгласно чл.163 от ЗЕ, производителите на електроенергия от възобновяеми източници, като вятър, вода, слънце, биомаса, геотоплина и т.н., ще могат да продават произведената електроенергия на преференциални цени.

Механизмът „Международна търговия с емисии“ е залегнал в член 17 на Протокола от Киото и дава възможност на страните да търгуват помежду си с редуцирани емисии от парникови газове в периода 2008 - 2012 г., с цел икономически най-ефективно. Производителите на електроенергия от ВЕИ ще могат директно да продават зелените си сертификати на заинтересовани лица, по цена която се определяют търсенето и предлагането.

- **Финансиране от НФЕЕВИ**

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източнии“ (ФЕЕВИ) е юридическо лице, създадено по силата на Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Фондът управлява финансови ресурси, получени от Република България от Глобалния Екологичен Фонд (ГЕФ) с посредничеството на Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) и от други донори.

- **Национален доверителен Еко Фонд (НДЕФ)**

Фондът е създаден през м. октомври 1995 г. по силата на споразумение „Дълг срещу околна среда" между Правителството на Конфедерация Швейцария и Правителството на Република България. Съгласно чл. 66, ал.1 на Закона за опазване на околната реда, целта на Фонда е управление на средства, предоставени по силата на суапови сделки за замяна на „Дълг срещу околна среда" и „Дълг срещу природа", от международна търговия с предписани емисионни единици (ПЕЕ) за парникови газове, от продажба на квоти за емисии на парникови газове за авиационни дейности както и на средства, предоставени на база на други видове споразумения с международни, чуждестранни или български източници на финансиране, предназначени за опазване на околната среда в Република България. Фондът допринася за изпълнение на политиката на Българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазване на околната среда. Националният доверителен ЕкоФонд е независима институция, която се ползва с подкрепата на българското правителство.

- **Кредити по специализирани кредитни линии и заеми от търговски банки**

Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за България (КЛЕЕВЕИ). Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници е разработена от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) в сътрудничество с Българското правителство и Европейския съюз. Програмата предоставя кредитни линии на участващите български банки, които от своя страна предоставят заеми на частни дружества за проекти за енергийна ефективност в промишлеността и проекти за възобновяеми енергийни източници. Български банки, участващи в КЛЕЕВЕИ: Българска Пощенска Банка, Банка ДСК, Уникредит Булбанк, Юнионбанк, Обединена Българска Банка, Банка Пиреус, Райфайзенбанк.

Финансиране от международни програми и фондове:

- **Програма „Интелигентна енергия – Европа"**

Европейската програма "Интелигентна енергия за Европа" предоставя безвъзмездно финансиране на проекти на български организации за създаване на политически и пазарни условия за енергийна ефективност и използването на ВЕИ в рамките на Програмата за конкурентоспособност и иновации (CIP).

Основен приоритет са нови и възобновяеми енергийни източници (ALTENER). В рамките на този приоритет се финансират проекти по: добиване на електроенергия от ВЕИ; използване на възобновяема енергия за отопление/охлаждане; дребномащабни инсталации за възобновяема енергия на сградите; проучвания и добив на биогорива; нови технологии и обмен на опит, като резултатите са видими на територията на целияЕвропейски съюз.

- **ELENA**

Безвъзмездно финансиране от страна на Европейската инвестиционна банка и Европейската комисия на местни и регионални власти при подготовката на инвестиционни програми за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ). ELENA (European Local Energy Assistance) осигурява техническа помощ за структуриране и изпълнение на проектите. ELENA да покрива до 90% от разходите за техническа подготовка на инвестиционните програми.

Покриват се средства за предварителни проучвания, за структуриране на програми и бизнес планове, за одити, тръжни процедури и договори, за създаване на групи за управление на проекта, за разходи по ДДС, ако бенефициентът не може да ги възстанови. Инструментът ELENA може да се ползва от местни и регионални власти, обществени органи или група органи от държавите, които подлежат на подпомагане по програма „Интелигентна енергия Европа".

Предварително изискване към получателите на средства е съответната инвестиционна програма да съдейства за постигане на евроцелите „20-20-20" (до 2020 г. да се намалят с 20% вредните парникови емисии, делът на ВЕИ в общото потребление на енергия да достигне 20% и още толкова да е спестената енергия).

- **„Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“, финансирана от Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство /Норвежки финансов механизъм/**

- Бенефициенти: Всички Общини на територията на Република България;

- Допустими партньори: публични и частни субекти на територията на България или от страните-донори.

/Допълнителни точки при оценката на проектите ще се дават само при партньор от страните-донори – Норвегия, Исландия и Лихтенщайн/.

- Бюджетът на процедурата, включително национално съфинансиране е 8 200 000 евро.

- Минимална стойност на БФП за един проект: 200 000 евро

- Максимална стойност на БФП за един проект: 600 000 евро

- Максимален процент БФП: 100 % /не се изисква съфинансиране от Общините/

- Допустими за финансиране дейности: Мерки за енергийна ефективност, предписани от извършено обследване за енергийна ефективност, подмяна на улично осветление и въвеждане на ВЕИ.

- Проектна готовност: Прилага се обследване за енергийна ефективност, с или без одобрен работен проект за инвестицията.

13. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Общинският съвет е органът, който приема стратегии, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането й следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПЕЕ е отговорност на кмета на общината.

С оглед на действащата административна структура на Община Нови пазар, наблюдението и контролът на изпълнението на ПЕЕ ще се осъществява от група експерти от общинската администрация, която ще има следните задължения:

- одобрява и утвърждава индикаторите за наблюдение на изпълнението на ПЕЕ;
- извършва периодични прегледи на постигнатия напредък по отношение на изпълнението на целите;
- разглежда резултатите от междинните оценки;
- анализира резултатите от изпълнението на мерките и дейностите;
- оценява степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- разглежда предложенията за промяна на мерките;
- предлага промени, свързани с постигането на целите на ПЕЕ.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПЕЕ и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Компетентните местни органи са: Общинския съвет, Кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и всички заинтересовани страни като социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество. Получената информация се използва за целите на управлението, а именно: осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Нови пазар правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по енергийна ефективност, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретни политики. Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните експерти в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове, както и за обобщаването й и подготовката на годишен отчет пред общинския съвет за изпълнението на дейностите и мерките от програмата. В правилата трябва да се определят обхвата на информацията, която ще се събира,източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславят от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. За целта е целесъобразно да се изготвят въпросници (формуляри), които ще се попълват от звената, които имат отношение към изпълнение на включените в

програмата мерки. По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на програмата за енергийна ефективност, необходимо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПЕЕ ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол в областта на енергийната ефективност, на общинската информационна система и информация от различните отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Орган за контрол по изпълнение на програмата за енергийна ефективност е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

14.ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Отчитането на изпълнението на Програмата за енергийна ефективност се осъществява пред АУЕР. Общинска администрация – Нови пазар има задължението ежегодно да изпраща попълнени отчети за напредъка по изпълнението на настоящата Програма за енергийна ефективност до Изпълнителния директор на агенцията. Съгласно Чл.12, ал.5 от ЗЕЕ, държавните и местните органи представят ежегодно на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР), отчети за изпълнението на Програмите за енергийна ефективност. Отчетите съдържат описание на дейностите и мерките, посочват размера на постигнатите енергийни спестявания и се представят не по-късно от 1 март на годината, следваща годината на изпълнение на съответните дейности и мерки. Отчетите се изготвят по образец, утвърден от Изпълнителния директор на агенцията и се публикуват на интернет страницата на Общината.

15. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общинската програма за енергийна ефективност на Община Нови пазар 2024 – 2028 г. е основен документ за провеждане на балансирана и устойчива енергийна политика на местно ниво. Тя дава възможност да се оптимизират подходите и методите за вземане на съответните решенията от страна на Общинския съвет и да се подобри дейността на администрацията.

Целеният резултат от изпълнение на програмата е:

- Намаляване потреблението на енергия от конвенционални, течни горива и електрическа енергия на територията на Община Нови пазар;
- Намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух;
- Повишаване на благосъстоянието и намаляване на риска за здравето на населението.

От гледна точка на последващото прилагане на програмата, тя не е „еднократен акт" със завършен краен продукт, водещ до решаване на проблемите на общината. Тя подлежи на допълнения и актуализация – т. нар. „подход на стратегическо планиране и програмиране", при който планирането динамично и последователно се детайлизира на отделни етапи. При създаването на Програмата за ЕЕ на Община Нови пазар се прилага този подход, като се

спазва изискването за непрекъснато отчитане на динамично променящите се във времето условия, фактори и предпоставки с оглед реализирането на дългосрочните и краткосрочните цели на местната политика за устойчиво енергийно развитие. Програмата има отворен характер и срока на действие може да се усъвършенства, допълва и променя в зависимост от законодателни промени, новопостъпили данни, инвестиционни намерения и възможности за финансиране на планираните мерки.

Настоящата програма е разработена на основание чл. 12, ал. 2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ) и е приета с Решение на Общински съвет – Нови пазар
№.....по Протокол №..... от .....2024 г.